

הלכות שבת סימן רמב

ביאורים ומוספים

סימן רמב

להזהר בכבוד שבת

[משנ"ב ס"ק א]

מקרא קדש (ג' ו') וכו', בקסות נקמה⁽¹⁾ וכו', בענג אכילה ושתיה⁽²⁾ וכו', ונצול משעבוד מלכותא⁽³⁾.

(1) ולענין האיסור להתענות בשבת, כתב בביה"ל לקמן (סי' רפח ס"א ד"ה אסור) שיש סוברים שהוא מדרבנן, ויש סוברים שהוא מן התורה שנאמר "אכלוהו היום" (ומי' האיסור להתענות בשבת עד חצות, כתב שם שלכל הדעות אינו אלא מדרבנן). ודעת הרמב"ם (פ"א מהל' שבת) דין 'עונג שבת', כתב בביה"ל לקמן (סי' רנ ס"א ד"ה ישמים) שדעת הרמב"ם (פ"ל מהל' שבת) היא שאינו אלא מדרבנן (ודבריו הם שלא כמו שכתב בשו"ת חת"ס או"ח סי' קסח).

(2) ובגד שאין עונג בלבישתו, כגון בגד שקשה ללבושו מחמת החום, הובא בשם החזו"א (חוט שני ח"א פ"א ס"ק ב) שאין בלבישתו משום 'כבוד שבת', שכל שאינו בכלל 'עונג שבת' אינו בכלל 'כבוד שבת'. וביאר הגר"נ קרליץ (שם) כוונתו, שכשאנו לובש בגד זה משום שאין לו עונג בלבישתו, אינו פוגם בכבוד השבת, ומי' כשלוכשו, ודאי שמקיים בזה 'כבוד שבת'.

(3) ומי שהעונג שלו הוא לא לאכול, כגון שמשער שהאוכל יזיק לו, כתב השו"ע לקמן (סי' רפח ס"ב) שלא יאכל, והוסיף המשנ"ב שם (ס"ק ג), שכמעט קרוב הדבר לאיסור.

וכן אכילת חמין, שכתב הרמ"א לקמן (סי' רנ ס"ח) שהיא בכלל כבוד ועונג שבת (והוסיף שם, שכל האסור לאכול חמין בשבת, יש לחוש שזו אפיקורס הוא, שהרי אינו מאמין בדברי חכמים שאמרו שמצוה לכבד ולענג את השבת באכילת חמין). מי' לגבי מי שאכילת החמין מזיקה לו, כתב המשנ"ב שם (ס"ק מח) שמותר לו לאכול אוכל צונן. וכן מי שרגיל בשנת הצהריים, כתב הרמ"א לקמן (סי' רצ ס"א) שלא יבטלה בשבת משום שעונג הוא לו, והוסיף המשנ"ב שם (ס"ק ג), שמי' לא ירבה בשינה יותר מידי משום ביטול תורה.

וכן הנאת הנפש, כגון הלומד תורה ונהנה מלימודו, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א פ"א שעה"צ ס"ק יב) שגם היא בכלל 'עונג שבת'.

(4) ובטעם הדבר כתב הבית יוסף בשם מהר"י אבוחב, שהוא מידה כנגד מידה, שכיון שמפור מעות לצורך שבת בלא שיעור, נותנים לו נחלה בלא שיעור, וכיון שמקבל עליו של שבת, מעבירים ממנו על מלכויות.

[משנ"ב שם]

כפי יקלמו⁽⁴⁾ וכו', ולא תבטא דהקסנא⁽⁵⁾ וכו', שלש סעודות וקסא דהקסנא⁽⁶⁾ וכו', על-קל-גנים⁽⁸⁾.

(5) ומי' אכילת פת בג' סעודות, כתב לקמן (סי' רנד ס"ק לג) שהוא מחויבת יותר מאכילת תבשילין.

והמצוה לשתות יין מדין 'עונג שבת', כתב לקמן (סי' תקכט ס"ק יא) שהוא מלבד שתיית היין שבקידוש.

וראה עוד מה שכתבנו לקמן (סי' רנ ס"ק ו) לענין עצם החיוב לשתות יין ולאכול בשר בשבת.

(6) אמנם בתבשיל נר שבת, כתב השו"ע לקמן (סי' רסג ס"ב) שצריך לחזר על הפתחים, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק י), מפני שני שבת הוא עיקר עונג סעודת שבת (והוסיף בביה"ל שם ד"ה על הפתחים) שהוא היין שצריך למבור את כסותו בשביל זה, ואם יש לו משת כד לקנות ג' סעודות בצמצום, משמע בביה"ל שם (סוף ד"ה אין לו) שהם קודמים לקניית נר של שבת.

(7) ושיעור אכילת פת בשתי הסעודות הראשונות, כתב בביה"ל לקמן (סי' רסג ס"ב ד"ה אין לו), שהוא כדי שביעה כשהוא רעב, ובסעודה

שלישית, השיעור הוא קצת יותר מכביצה. ובטעם הדבר שאין די באכילת כביצה, כתב לקמן (סי' רצא ס"ק ב) שאכילת כביצה נחשבת אכילת ארע, ואינה נחשבת כסעודה. ואם אינו יכול לאכול פת בשיעור כזה, כתב (שם) שדי באכילת כזית.

והמקור לחיוב ג' סעודות בשבת, כתב לקמן (שם ס"ק א) שהוא מפרשת אכילת המן בשבת, שכתוב שם ג' פעמים 'היום'. ומטעם זה כתב שם (ס"ק כו), שנשים חייבות בג' סעודות בשבת כאנשים, שהרי אף הן היו בנס אכילת המן. ועוד, שלכל מצוות השבת הוצו נשים לאנשים.

(8) וכן נר לשבת, כתב הגר"ח קניבסקי (שו"ת הלכות סי' רסג ס"י) שחייבים הנבאים לתת לו.

[שעה"צ ס"ק א]

ובכית"וסף סימן תפז, דלדידהו הוא מדברי סופרים⁽⁹⁾.

(9) וכן משמע מסתימת השו"ע לקמן (סי' רצא ס"ג), לענין מי שאין ידו משגת לקנות יין לקידוש הלילה וגם צרכי סעודה, שיון לקידוש קודם לצרכי הסעודה, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק ו), שקידוש עיקרו מן התורה ואילו צרכי סעודה אינם אלא מדברי קבלה. אמנם, בביה"ל לקמן (סי' רנ ס"א ד"ה ישמים) כתב, שיש הפוסקים שאף לדעת הסוברים ש'עונג שבת' הוא מדברי קבלה, מי' חיוב הסעודה בשבת וכן חיוב הכנתה מבעוד יום הם מן התורה.

ולענין מנהל שהחמין לעשות בריה בשבת בעיר אחרת, ואם יסע לשם יתבטל ממצות 'עונג שבת', כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' לה) שכיון שלדעת כמה פוסקים 'עונג שבת' אינו אלא מדרבנן, דוחה מצות מילה שהיא מן התורה את מצות 'עונג שבת' שהיא מדרבנן. עוד צידד שם (ח"ב סוף סי' עה), שאפילו תינתן של מוחללי שבת בפרהסיא, שיש לדון אם מצות מילתם דוחה שבת, מי' כיון שנהגו למולם בשבת, דוחה מצות מילתם את מצות 'עונג שבת', לפי שיש לחשוש שאם לא יעשה כן, יגרסו הדבר לחוטאים לבטל מצות מילה בזמנה, שיאמרו החירו פרושים את הדבר.

[משנ"ב ס"ק ב]

שלא יפחת משני תבשילין⁽¹⁰⁾ וכו', בקל סעודה משלש סעודות דגים⁽¹¹⁾ וכו', מקמו שקה מקדם⁽¹²⁾ וכו', ואחד קנה מקדם, מקדם⁽¹³⁾.

(10) ובטעם הדבר ביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"א פ"ד בריה שני תבשילים לסעודת שבת), שסעודה עם שני תבשילין נחשבת כסעודה חשובה, שהרי מטעם זה אסור לאכול בערב תשעה באב בסעודה המפסקת שני תבשילין. והוסיף שם, שלפי זה אפילו בריה מבושלת או ירק שנאכל כמות שהוא חי ובשלוהו, נחשבים גם הם כתבשיל לענין סעודת שבת. ולפי טעם זה משמע שבכל סעודה צריך שני תבשילין, אמנם בוודאי (פ' בראשית דף מח, ב) שהוא מקור דברי המשנ"ב כמוכא בשעה"צ ס"ק ח) משמע, שצריך שני תבשילין לשתי הסעודות, והיינו תבשיל אחד לכל סעודה.

ושיעור כל תבשיל משני התבשילין, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם) שהוא במשהו. וכשחל ראש חדש בשבת, כתב לקמן (סי' תיט ס"ק ב) שהמקדקים נוהגים להוסיף מאכל אחד יותר ממה שנהגים בכל שבת, כדי שיהיה כבוד ראש חודש ניכר.

(11) ובטעם הדבר כתב בביה"ל (ד"ה זכר), ששבת בראשית היא חוגמת שבת שלעתידי לבא, שבה יאכלו הצדיקים מסעודת ליהודין.

(12) ובטעם הדבר כתב שם, שעל הידור מצוה צריך לשלם עד שליש ממחיר המצוה עצמה, אכן השו"ע הרב (קו"א ס"ד) כתב, שכיון שאכילת דגים בשבת אינה אלא הידור מצוה ולא המצוה עצמה, אי' יש לעשות תקנה שלא יקנו אפילו אם הוסיפו על המקח פחות משליש.

(13) ואם תיקנו שגם מי שיש לו דגים לא יאכלם בשבת, כתב הכף החיים (ס"ק טו) שאסור לו לאוכלם.

ולענין דבר מאכל שבית דין תיקנו לאוסרו באכילה, ויש לאדם בביתו המשך במילואים עמוד 2

הלכות שבת סימן רמב

ב באר הגולה

רמב להזהר בכבוד שבת, ובו סעיף אחד:

א שור מוכר רש"י
ב פרוש ספרד אבות
פרק ה אהא נשבת
ק"ח ב פסחים ק"ח
ק"ח

א (א) אפילו מי שצריך לאחרים, אם יש לו מעט משלו * צריך לזרו עצמו (ב) * לכבד את
(ב) השבת. * ולא באמרו 'עשה שבתך חל ואל תצטרך לבדית' אלא (ג) למי שהשעה דחוקה לו

באר היטב

(ב) השבת. ולא יפחת משני תבשילין, וזו בראשית. ובתקוני שבת איתא שיאכל בכל סעודה מג' סעודות דגים, ע"ש. ונ"ל דכל א' לסי טבעו, כמ"ש סימן רפח.

באר הלכה

* צריך. ב"ח ונל"ח שבת ותוספות שבת קתבו שיעצו כראי, וכן מוכח
בבית יוסף וכן דעתו, וכן סתמי במשנה ברורה כמובן. והט"ו
כתב דמי בכסא דהרסנא לחור, ויבואה דשלחן צדוק הוא, ולא ניקא דהוא
כמו שאין לו כלום דדי לו בשתי סעודות, ע"ן שם. אבל לפי מה שכתבנו
דאפילו מי שאין לו כלום צריך לסת' לו שלש סעודות וכסא דהרסנא, אפי"ן
אין רביתא בזה שיש לו מעט משל עצמו לענין זה: ואפשר דלא ניקא דבית
וסתם מאחרים שנותנין לו נשקה יעשה מהמעט שיש לו, ואף דאין מניע
לקנות מזה רק שתי סעודות, הנה אמינא דנשקה שבתו חל כיון דעל שבת
אפשר לו לעצמו שלא יצטרך לבדית כלל, ועל"כ לא דמי זה למי שאין לו
כלום משלו, וע"ן בבאר הגולה שפירש גמ"כ בהט"ו, אבל לפי מה שכתב
בסימן רסב דבכבוד היום שנה לארבע סעודות לענין דבר מועט דהנה כסא
דהרסנא, ואפי"ן בלשון דסעודה שלישית גופא, ובעל"כ דהנה לפי זה אנו
מכריזין לפרש דמה שכתב הספר מתחלה: צריך לכבד השבת, הנה לכבדו
כראי ביותר מכסא דהרסנא, דלענין כסא דהרסנא אפילו מי שהשעה דחוקה
לו ביותר מחב, וכן כתב העל"ת שבת, ולפי שאין דעת הגמ"כ בכבוד זה אם
כמו שפירש קאן או כמו שכתב לקמן, על"כ סתמי כהנה פירוש הפוסקים, ודלא
בהט"ו דהוא יחידא בזה: * לכבד וכו'. ואם יש לו רק מעט מעט וקא
שכיר לתבוע עבור פועלו שומר לו היום⁽¹⁾ ודאם נקרו מאתמול, אין עליו רק
אסור דכל תשעה, וכמבאר בחושן משפט, והוא כשאר בעל"חוב דעלמא, אך
במלכ"ד דהסב יש לענין, ע"ן ימא פ"ו היכי דמי חלול השם וכו', נראה דצריך
לתקן להפועל כדי לקום מה שכתב "ביומו חתן שוכרו⁽²⁾" ולא תבוא עליו
השמש, אף שעל"ד ידוע לא יאמר לו בזה לענג השבת, או שפירשנו
שיתקע להסתין עד אחר השבת, דחייב תשלומי שכיר בוקמו הוא מדאורייתא
וזה הו' רק מדבר קבלה, ואפילו להפוסקים דנה גמ"כ הו' מדאורייתא, וכמו
שכתבנו במשנה ברורה, שם הו' גשה ולא יתקשה, ולא אמי גשה ודמי לא
תשעה ונשקה⁽³⁾ [בכבוד כ"א]: ונה לא מקרי כבדו ואין לו, דאנו עובר בבל
תלד⁽⁴⁾, וכל דבריו הוא דוקא אם כבר הביא העולה לבית בעל"הבית וקבל
מנו, דאי לא הביא יש לבעל"הבית צעה אחרת, שלא לקבל ממנו, ואז אינו
עובר אפילו אם אמר לו הפועל: בוא וטל החפץ ממני ואני רוצה לעבדו סתם
השכירות, וכמו שכתב בשיטה מקובצת בכסא מציא דף קיב בשם הרב רבי
יהונתן, ע"ן שם: * ולא אמרו וכו'. הנה, דמתחלה קא פלגא דעתה דמה
שאמרו 'עשה שבתך חל' מרי באנשים שאינם דחוקים בל"כ, ואפילו הכי

משנה ברורה

א (א) אפילו וכו'. הנה עקר מצות ענג שבת נתפרש לנו על"ד
הנביאים, וכמו שנאמר "והקראת לשבת ענג". (ב) ויש פוסקים
שסבירא להו דעקרו הוא מן התורה, שהשבת הוא בכלל מקרא
קדש, שנאמר "וביום השביעי שבת שבתון מקרא קדש וגו'⁽¹⁾",
ומקרא קדש פרשו חז"ל בספרא, דהנה לקדשו ולכבדו בכסות
נקיה⁽²⁾ ולענגו בענג אכילה ושתיה⁽³⁾, והפליגו חז"ל [בשבת ק"ח] מאד
במצוה זו ואמרו, דכל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי
מצרים, ונצול משעבוד מלכותא, וזוהי עבור זה לגשירות, וצ"ע שם
עוד כמה מאמרים בענין זה, והנה בגדר מצוה זו יש שלשה מאמרי
חז"ל בזה: (א) הא דאמרו דצריך לענגו בדינים גדולים ונאשי שומי
ומבשיל של תרין, שנה הנה מאכל חשוב בנמיהם, וכן בכל מקום
ומקום (ב) לפי מנהגו יענהו במאכלים ומשקים החשובים להם ענג
[ולפי ששן הסתם, רב בגמרא דע"ר עונגם בבשר ויין ומגדנות, לך
איתא בסימן רב סעיף ב דיוקנה בבשר ויין ומגדנות כפי זכלתו⁽⁴⁾].
(ב) הא דאמרו, דאפילו דבר מועט שצ"ע לכבד שבת, קום מצות
ענג שבת, ואפילו כסא דהרסנא (הנה דגים קטנים מטגנין בשמן).
(ג) הא דאמר רבי עקיבא: עשה שבתך חל ואל תצטרך לבדית.
וחלוק כל אלו המאמרים הוא באפ"ן זה: דהנה, למאן דאפשר לה,
צריך לכבדו כפי זכלתו: (ג) ומי שהשעה דחוקה לו ביותר, הנה
שאין לו רק מוון שתי סעודות לשבת, בזה אמר רבי עקיבא: עשה
שבתך חל ואל תצטרך לבדית, (ד) ואינו מחב לא בשלש סעודות
ולא בכסא דהרסנא⁽⁵⁾; (ה) ומי שיש לו מוון כדי לקנות מזה מוון
שלש סעודות ויותר מזה קצת, מחב להוציא אותן על שבת, כדי
שיקום שלש סעודות וכסא דהרסנא⁽⁶⁾, (ו) והוא הדין מי שאין לו כלום
והוא משל הכל על העדקה, הרי הנבאים מחבים לתן לו שלש
סעודות וכסא דהרסנא על"כ פנים⁽⁷⁾, ובאדם נכבד, הכל לפי כבודו,
וכמו שנתבאר ביוה"ד דעה בסימן רג: ולא אמרין בזה 'עשה שבתך
חל ואל תצטרך לבדית', דלא אמרין הכי אלא במי שצריך לא
נצטרך לטל, אבל מי שכתב בא לידי מזה זו לפשט דו ולטל,
נחתים לו הכל כנ"ל ויבמקומות שנותנין הנבאים לקבוע לעניים רק שתי סעודות ולא הסעודה שלישית, לאו שפיר עבד, ועל"כ פנים
בימות הקץ בודאי יזהרו בזה, ולזה בא השלחן צדוק לומר, דאם יש לו גם מעט משלו, צריך לרחק עצמו לכבד ולענג שבת כראי, כיון
דאפשר לו ויש בידו להוציא על זה, ולא סגי בכסא דהרסנא לחור, ולזה סים דעצמו בשאר ימים (ו) מהוצאותיו כדי שיהא נשאר לו זה
לכבוד שבת, וע"ן בט"ו ותוספות שבת ושאר אחרונים שכתבו, דאף מי שהשעה דחוקה לו ביותר, דהוא פטור מדינא מסעודה שלישית
וכסא דהרסנא, מכל מקום נכון מאד שידא להשתדל להיות על"כ פנים מן הפת האמצעית, דהנה בקיום שלש סעודות וכסא דהרסנא:
(ב) לכבד את השבת, וטוב להזהר (ט) שלא יפחת משני תבשילין⁽⁸⁾, (ט) גם טוב שיאכל בכל סעודה משלש סעודות דגים⁽⁹⁾, (י) אם לא שאין
נאותים לו לפי טבעו או ששונאן, ושבת לענג נמו ולא לצער, ובדלקמן בסימן רפח, אם מוכרי הדגים מוציין השער, נכון לתקן שלא יאנו
דגים אינה שבתות עד שיעמד השער על מקומו, והנה בבאר היטב הביא דלא יעשו תהנה רק אם הוסיפו המכר יתר על שליש ממנו שהנה
מקדמם⁽¹⁰⁾, אבל באליה רבה ובפריימגדים כתבו דאף פחות משליש יאיר יש לצשות תהנה משום צננים, עוד כתב שם, דאין בזה משום בטול
מצות ענג, דיש לענג השבת במאכלים אחרים, אם תהנה לאכול דגים כמה שבתות ואחר קנה מקדם, מותר⁽¹¹⁾: (ג) למי שהשעה וכו'.

שער הצינן

(ב) רמב"ן בפירוש אחר, וע"ן בספר החפץ מצוה רצו ובבית יוסף סימן תפז, דלדידהו הוא מדברי מוסרי⁽¹²⁾, וע"ן בסימן רפח ובסימן תפז מה שכתבתי שם, ואפילו
לדידהו צריך לזהר מאד בזה, שחמורים דברי מוסרי יותר מדברי תורה, ויכדו ספרש בקבלה: "אז תתעב על ה' וגו'": (ג) לבושי: (ד) ט"ו ויבגדו אברכים ותוספות
שבת ומגריא וילקא שיהגריא סותר את עצמו לקמן בסימן רסב סעיף ב, דכתב שם דבכבוד היום דבר מועט שנה לך בוסות, ע"ן שם, משמע דצריך להצטרך מן הדבר
משום זה, וכל זה קאמר שם בפסחים: אבל עושה דבר מועט וכו', והוא קמפוש דמה שאמר 'אכל עושה דבר מועט' הנה משלו ובקדש לו, וצריך עיון:
(ה) אחרונים: (ו) ב"ח בשם התוספות, וכמו שפסק המשנה דאם שבת נותנין לו מוון כדי ג' סעודות, ואיתא בתוספתא שם דנותנין לו גם דג נזק [והוא כמו כסא
דהרסנא], וכן פסקו הרמב"ם בהלכותיו והטור ושלחן צדוק ביוה"ד דעה סימן רג: וילקא שפסימן זה כתב להפוך, דענין שאין לו
כלום אין נותנין לו כי אם ב' סעודות, ודבר השיג עליו בתוספות שבת דהוא נגד המשנה וההלכה, ופסק כמו שכתבנו, וכן פסק הפריימגדים לדינא: (ז) אבל לא שטיל
על אחרים הוצאות כבוד שבתותיו [פרישה] לענגו כראי, כיון דכל להסתפק בקעט: (ח) מנא אברכים בשם הוהר: (ט) שם בשם תפיני שבת: (י) מנא אברכים:

מילואים

הלכות שבת סימן רמב

המשך מעמוד ב

קודם שקיעת החמה, זמן התשלום הוא ביום עד שקיעת החמה. ואם בעל הבית קיבל עליו שבת מבעוד יום, דעת הגרי"ח קניבסקי (מלכים אמניך פ"ג הע"ט) שיכול הוא להקנות את המעות לפועל מבעוד יום בקנין חצר ואגב, או בקנין אודיתא, דהיינו שיוודה בפני שני עדים שמעות אלו הן של הפועל, ויקיים בזה מצות "ביומו תתן שכר", ולמרות שאסור להקנות בשבת, מימ לצורך מצוה מותר, במבואר בשו"ע לקמן (סי' תמ"ד) ובמשני' שם (סי' טז).

(16) משמע שכלא זה היתה מצות עשה של 'עונג שבת' דוחה את הלאו של 'בל תליך', למרות שבזמן שעובר על הלאו עדיין אינו מקיים את מצות 'עונג שבת' (מלכים אמניך שם).

(17) ואפילו אם יש לו רק דברי מאכל העומדים למכירה, כתב בספרו אהבת חסד (שם סי') שנחשב כמו שיש לו, וחייב למוכרם כדי לשלם את שכר הפועל.

מאותו המאכל עוד מלפני התקנה, כתב הרא"ש (חולין פ"א סי' כג) שדין אכילתו תלוי בספק הגמרא שם.

[ביה"ל ד"ה לנכד]

שקנ"ר לו היום⁽¹⁴⁾ וכו', קדי לקים מה שקח"כ "ביומו תתן שכר"⁽¹⁵⁾ וכו', ודאי לא-תקשה וקשה⁽¹⁶⁾ וכו', דאינו עובר בקבל תלין⁽¹⁷⁾.

(14) משמע שאם לא תבעו, אף על פי שכבר גמר הפועל את מלאכתו, יכול בעל הבית לקנות במעותיו צרכי שבת, אמנם בספרו אהבת חסד (ח"א פ"ט אות ט) כתב, שיש לבעל הבית להזהר שלא להוציא מעותיו לסחורה לאחר שגמר הפועל את פעולתו, ואף על פי שלא תבעו הפועל, ובטעם הדבר כתב שם (נתיב החסד סי' כד-כה), שחייב מצות עשה של "ביומו תתן שכרו" חל מיד עם גמר הפעולה, ולמרות שעדיין לא תבעו, מימ בודאי יתבעו קודם שיעבור הזמן.

(15) ואף על פי שזמן התשלום על פעולת יום הוא בלילה ולא ביום, כתב בספרו אהבת חסד (שם סיב) שבמערב שבת שהמנהג הוא לפסוק ממלאכה

הלכות שבת סימן רמב

המשך מעמוד 4

עוד כתב שם, שהטעם השני לא נאמר אלא על המנהג ללוש בערב שבת, ולא על המנהג ללוש בערב יום טוב, ולפי דבריו, המנהג ללוש בערב יום טוב הוא לאו דוקא ביום, אלא הוא הדין בלילה שלפניו.

[משרב סי' ז]

ואף זה מקשה הקשור בין דפי העסקה⁽³³⁾.

(33) והוא הדין שאר תבשיל שיש אוכל בין דפי עיסתו, דעת הגרי"ח שייבנה (חידושי בתרא) שהוא בכלל מנהג זה.

[ביה"ל ד"ה והוא]

דקטני' קנה קבוצ שבת⁽³⁴⁾.

(34) ודוקא בזמנם, שהיו אופים במאפיה לחם לשבת כמו ליום חול, אבל בזמנינו שאופים חלות מיוחדות לשבת, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ז תשובה א) שאין זה מחסר בכבוד השבת. ודעת הגרי"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"א פ"א הע"30), שהמתענג מחלה של האופה יותר מאשר מחלה ביתית, רשאי ליקח חלה מן האופה, ואינו מחסר בכך בכבוד השבת, כיון שישוד המנהג ללוש חלות בבית הוא כדי לקיים בכך את מצות 'עונג שבת'.

הלכות שבת סימן רמג

המשך מעמוד ג

[משנ"ב סי' ה]

וזהו אסור גמור⁽⁹⁾ וכו', גס"בן צריך לקחות קידור⁽¹⁰⁾.

(9) ובטעם האיסור כתב הרמב"ם (פ"ו מהל' שבת ה"א), שלא תהא השבת קלה בעיני ישראל, ורשיי כתב (עבודה זרה טו, א), שאסור לעשות כן משום 'דבר דבר', ובמקום אחר (שבת קנ"ג, א) כתב, משום שנכרי המחלל שבת בציווי הישראלי נחשב כשלוש של הישראלי, וביאר הערוך השלחן (ס"ד), שלמרות שאין שליחות לנכרי, מימ לחומרא יש שליחות לנכרי. וכתב בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' מג סי' א), ששני הטעמים נצרכים, שהרי לטעם של 'דבר דבר', אין לאסור אלא כשאומר לנכרי בשבת לעשות מלאכה, אבל כשאומר לו קודם השבת לעשות מלאכה בשבת, הרי זה מותר, ולפי הטעם של שליחות, אין לאסור אלא כשעשה הנכרי את ציווי של הישראלי בשבת, אבל

ונמשך זמן, אסור לעשותו בערב שבת. והוסיף, שלדעת הא"ר אפשר שמותר לכבש שלא לצורך שבת [שלצורך שבת צריך לכבש לפני ערב שבת].

[משנ"ב סי' ו]

מקלל קבוצ שבת יום-טוב⁽³⁰⁾ וכו', קדי לקים מצות חלה⁽³¹⁾ וכו', שנקרא קצ"כ-שבת⁽³²⁾.

(30) ולא דוקא לישא ואפיה, אלא הוא הדין הכנת שאר המאכלים של שבת, דעת הגרי"ח קרליץ (חוט שני ח"א פ"ב סי' א) שהם בכלל מנהג זה, ויש בזה משום 'כבוד שבת' כשהכנתם נעשית בבית.

(31) ושיעור העיסה שצריך להפריש ממנה חלה עם ברכה, דעת החזו"א (שיעורין דאורייתא ענף טו שיעורי המצוות אות כ) שהוא כשיש בעיסה 2250 גרם קמח, ודעת הגרי"ח נאה (קנטרס השיעורין להגרי"ח נאה) שהוא כשיש בעיסה 1660 גרם קמח.

(32) ולפי טעם זה, דעת הגרי"ח קרליץ (חוט שני ח"א פ"ב סי' א) שאין ללוש בליל שיש, אלא דוקא ביום שיש שהרי אז אבדה חלתו של עולם, מה שאין כן לפי הטעם הראשון, מועיל ללוש אף בליל שיש.

קבלן החשוד על חילול שבת שלא יבנה לו בשבת, תראה היה שאפשר להאמינו על כך, שיתכן שאין בזה משום 'לפני שר' (וראה מה שכתבנו לעיל (סי' קס"ג סי' יא, וסי' קס"ט סי' י)).

[משנ"ב סי' ג]

יאמר ונקריות דשכיר-יום הוא ושלוחו הוא⁽⁸⁾.

(8) ואף שלענין נכרי העובד אצל הישראלי בקבלנות, כתב בביה"ל לקמן (סי' רמ"ד סי' ד"ה והא"ר יודי), שמשמע מזה שר"ע (שם סי' א) שמותר לו לפסוק עם הנכרי שיעשה מלאכתו בקבלנות, וכשתבוא השבת ימחה בו וימנעו מלעשות כן, כאן משמע שאינו יכול לסמוך על כך שכשתבוא השבת ימחה בנכרי וימנעו מלעבוד במרחץ בשבת. ובטעם הדבר ביאר בביה"ל שם, שכיון שהמרחץ שבור לנכרי, דאי שלא ישמע לו להפסיק לעבוד בו בשבת.

